

1. Εξηγήστε με παραδείγματα τι είναι ο ακτιβισμός χαμηλού κόστους.
2. Ποια είναι η διαφορά του ακτιβισμού χαμηλού κόστους από την πολιτική δραστηριότητα;

Ο όρος slacktivism προέρχεται από τον συνδυασμό των λέξεων slacker=τεμπέλης και activism. Το slacktivism είναι μια «δραστηριότητα χαμηλού κινδύνου και χαμηλού κόστους μέσω των μέσων κοινωνικής δικτύωσης». Παραδείγματα slacktivism είναι τα «like» για υποστήριξη μιας ομάδας ή η υπογραφή διαδικτυακών αιτημάτων petitions.

Ένα κίνημα είναι μια συλλογική, οργανωμένη προσπάθεια ανθρώπων που μοιράζονται κοινά χαρακτηριστικά (π.χ. εργασία, ηλικία) κοινούς στόχους, αξίες ή ανησυχίες. Τα κινήματα συχνά περιλαμβάνουν έναν μεγαλύτερο αριθμό ατόμων, οργανώσεων και υποστηρικτών που συνεργάζονται για μεγάλο χρονικό διάστημα για να επιτύχουν κοινωνική ή πολιτική αλλαγή. Τα κινήματα αξιοποιούν διάφορες μορφές διεκδίκησης των αιτημάτων και προβολής των απόψεών τους.

	Κίνημα	Ακτιβισμός	Slacktivism
Χρονικός ορίζοντας	Μακροπρόθεσμο	Βραχυπρόθεσμο	Στιγμιαίο
Ρόλος ιδεολογίας	Μεγάλος	Μέτριος	Καθόλου
Οπτική	Συλλογική	Μάλλον ατομιστική	Ατομιστική
Εύρος αιτημάτων	Μεγάλο	Στενό	Στενό
Ομογένεια μετεχ.	Μεγάλη	Ενδιάμεση	Καμία
ΑΚΤ*	Μεγάλη έως μεσαία	Μεσαία έως μικρή	Μηδαμινή
Στόχος	Απελευθέρωση	Αίτημα	Αίτημα
Οργάνωση	Επίσημη	Ad hoc	Marketing
Αποτελεσματικότητα	Σημαντική	Μικρή	Μικρή
Βιωσιμότητα	Μακρά, 10δες χρόνια	Μικρή, μήνες	Πολύ μικρή, ημέρες

*Αμφισβήτηση καθεστηκυίας τάξης

Ο slacktivism πηγάζει από την ιδεολογία του μάρκετινγκ. Αξιοποιεί αποκλειστικά τακτικές της διαφήμισης και της έρευνας αγοράς που χρησιμοποιούνται για την πώληση χαρτιού τουαλέτας. Το σύνολο της δράσης εξαντλείται στην μέτρηση των κλικ.

3. Εξηγήστε γιατί η ανακύκλωση είναι μία συμβιβαστική λύση προστασίας του περιβάλλοντος και διατήρησης του καταναλωτισμού.

Τα προϊόντα μιας χρήσης, οι ελκυστικές συσκευασίες και όλο το packaging των προϊόντων έσπρωξαν στον ανέμελο καταναλωτισμό. Δεν χρειαζόταν να έχεις τσάντα για να ψωνίσεις, ούτε μπουκάλι για να πάρεις αναψυκτικό. Το μόνο που χρειαζόταν ήταν το πάθος να αγοράσεις. Οι ποσότητες από τα απορρίμματα του packaging ήταν τεράστιες.

Το Keep America Beautiful (KAB), ήταν ένας συνασπισμός επιχειρήσεων που ξεκίνησε το 1953 και δήλωνε πως σκοπός του ήταν μια Αμερική χωρίς απορρίμματα. Οι titάνες της βιομηχανίας όπως η American Can Company, η Owens-Illinois Glass Company, η Coca-Cola και η Dixie Cup συνασπίστηκαν για να βρουν μια λύση που δεν θα εμπόδιζε τον καταναλωτισμό. Η επιστροφή στη συλλογή και επαναχρησιμοποίηση των γυάλινων μπουκαλιών ήταν αντίθετη με τον ανεμπόδιο καταναλωτισμό. Έτσι ξεκίνησαν οι εκστρατείες ευαισθητοποίησης του κοινού με πρωτοβουλίες που ντρόπιαζαν τον καταναλωτή που δεν μάζευε τα απορρίμματα. Το επιχείρημα ήταν απλό - μην κατηγορείτε τη βιομηχανία για όλα αυτά τα σκουπίδια που γεμίζουν τους αυτοκινητόδρομους, τα πάρκα και τη φύση. Φταίτε εσείς, οι πελάτες. Ναι, εμείς φτιάξαμε αυτό το μπουκάλι, για να κάνουμε το προϊόν πανταχού παρόν, αλλά εσείς το αγοράσατε. Άρα η ευθύνη είναι δική σας.

Απευθυνόμενοι στον συναισθηματισμό με το βίντεο του «δακρυσμένου Ινδιάνου» ή στην διαπόμπευση, διαμόρφωσαν τις συμπεριφορές των καταναλωτών. Με χαρακτηρισμούς όπως "litterbug" (ο άνθρωπος που δημιουργεί σκουπίδια χωρίς να νοιάζεται) και τη διαπόμπευση μέσω

διαφημιστικών εκστρατειών ή με ονόματα όπως η Susan Spotless, οι εταιρείες που ενθάρρυναν τους Αμερικανούς να αγκαλιάσουν τον ανέμελο καταναλωτισμό, τώρα χειραγωγούσαν το κοινό να δεχθεί ότι η φροντίδα του περιβάλλοντος είναι αποκλειστικά ευθύνη του καταναλωτή. Αυτό ουσιαστικά απάλλαξε τις βιομηχανίες από το πρόβλημα που είχαν δημιουργήσει οι ίδιες [8].

Οι κατασκευαστές γυάλινων μπουκαλιών όσο και οι κατασκευαστές κουτιών αλουμινίου πρόβαλλαν την ιδέα της ανακύκλωσης. Χρηματοδότησαν προγράμματα ανακύκλωσης μεγάλης κλίμακας στο πλαίσιο των προσπαθειών δημοσίων σχέσεων στις αρχές της δεκαετίας του 1970. Τα προγράμματα αυτά αποσκοπούσαν στην προώθηση της ανακύκλωσης σαν την αποτελεσματική εναλλακτική λύση στις αιτιάσεις των περιβαλλοντόλογων και τους ελάχιστους νομοθετικούς περιορισμούς της κυβέρνησης. Σύντομα, η ανακύκλωση έγινε μία βασική αξία που διδασκόταν μαζί με τον καταναλωτισμό. Οι καταναλωτές δέχθηκαν το νέο καθήκον της ανακύκλωσης.

4. Εξηγήστε τι σημαίνει η φράση: "η τεχνολογία αποκτά πολιτικό περιεχόμενο όταν ενσωματώνεται στην κοινωνία"

Η τεχνολογία συνοδεύεται από νόμους, κανονισμούς και διαδικασίες. Στην πιο απλή περίπτωση οι οδηγίες χρήσης μιας ηλεκτρικής συσκευής προσδιορίζουν τι είναι ασφαλές για τον άνθρωπο και το περιβάλλον και κατάλληλο για το ίδιο το προϊόν κατά την χρήση του. Υπάρχουν πολλά παραδείγματα που οι τεχνολογίες συνδέονται με νόμους, κανονισμούς και οδηγίες που έχουν μεγαλύτερο πολιτικό αντίκτυπο στην κοινωνία από ότι οι οδηγίες χρήσης.

5. Αναφέρετε δύο παραδείγματα, που δείχνουν ότι τεχνολογία αποκτά πολιτικό περιεχόμενο όταν ενσωματώνεται στην κοινωνία.

Παράδειγμα: Όσοι πολίτες έχουν διαθέσιμα 40.000 Ευρώ για να αγοράσουν ένα ηλεκτρικό αυτοκίνητο απαλλάσσονται από τα τέλη κυκλοφορίας. Αντίθετα οι φτωχές οικογένειες που μέσω ενός δανείου εξοικονομούν 4.000 ευρώ προκειμένου να αγοράσουν ένα μεταχειρισμένο βενζινοκίνητο αυτοκίνητο, υποχρεώνονται να πληρώνουν 300 με 500 ευρώ το χρόνο. Ταυτόχρονα τα έξοδα κίνησης ενός ηλεκτρικού αυτοκινήτου είναι πολύ μικρότερα από αυτά ενός βενζινοκίνητου και τούτο γιατί η τιμή του λίτρου βενζίνης είναι φορτωμένη με πολλούς φόρους που διπλασιάζουν την πραγματική τιμή της. Η τεχνολογία του ηλεκτρικού αυτοκινήτου, η οποία είναι ακόμα ιδιαίτερα ακριβή και απαγορευτική για τα χαμηλά εισοδήματα, έχει ενσωματωθεί στην κοινωνία με διατάξεις που ενισχύουν τις διακρίσεις που υπάρχουν μεταξύ των πολιτών. Ο τρόπος με τον οποίο ενσωματώνονται τα ηλεκτροκίνητα αυτοκίνητα στην κοινωνική ζωή επιτείνει τις ανισότητες.

Η μηδενικού οριακού κόστους παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από τον άνεμο, ενσωματώθηκε στις Ευρωπαϊκές χώρες κάτω από ένα νομικό πλαίσιο το οποίο ανταμείβει την ηλεκτροπαραγωγή επιχείρηση με τιμή ανά MWh που είναι ίση με το μέγιστο κόστος παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από φυσικό αέριο.

Σύμφωνα με την [Le Monde](#) από τις 5 Ιουλίου 2023, η Γαλλική αστυνομία έχει το δικαίωμα να ενεργοποιεί εξ αποστάσεως την κάμερα ή το GPS σε συσκευές πολιτών τους οποίους θεωρεί ύποπτους για οποιοδήποτε λόγο συμπεριλαμβανομένης της πολιτικής δράσης. Το 2020 είχε [απαγορευτεί στους διαδηλωτές](#) να καταγράφουν [την βία των αστυνομικών](#) δυνάμεων γιατί κάτι τέτοιο θα μπορούσε να προκαλέσει «βλάβη της σωματικής ή ψυχολογικής ακεραιότητάς τους, της εικόνας του προσώπου ή οποιουδήποτε άλλου στοιχείου αναγνώρισης αξιωματικού της εθνικής αστυνομίας ή μέλους της εθνικής χωροφυλακής κατά τη συμμετοχή του σε αστυνομική επιχείρηση». Η ποινή για την παράβαση όριζε πρόστιμο έως 45.000 ευρώ και ποινή φυλάκισης ενός έτους!

6. Εξηγήστε με παραδείγματα πώς η τεχνολογία μπορεί να σχεδιαστεί έτσι ώστε να ισχυροποιεί κάποιες κοινωνικές ομάδες και να αδικεί άλλες.

Για τον Langdon Winner, «οι τεχνολογίες είναι τρόποι οικοδόμησης συμμόρφωσης στην κοινωνία μας». Οι τεχνολογίες αποκτούν πολιτικό χαρακτήρα μέσω του σχεδιασμού τους. Για παράδειγμα τα ρομπότ έχουν σχεδιαστεί να αντικαθιστούν τα εργατικά χέρια, να αυξάνουν το μερίδιο του κεφαλαίου στο παραγόμενο προϊόν και να αδυνατίζουν το μερίδιο της εργασίας. Σχεδιάζονται έτσι ώστε να κάνουν τους εργάτες περιττούς. Ομοίως, η online εκπαίδευση είναι σχεδιασμένη ώστε να παγιδεύει τις γνώσεις και τις παιδαγωγικές ικανότητες των διδασκόντων και να τις περνάει στο σύστημα διαχείρισης της μάθησης (π.χ. Moodle, e-class). Εάν η ανώτατη εκπαίδευση γίνει online, οι καθηγητές θα είναι περιττοί. Πολλοί από αυτούς θα χάσουν τη δουλειά τους, αλλά η ανώτατη εκπαίδευση θα γίνει πιο φθηνή. Ταυτόχρονα οι φοιτητές θα χάσουν τον λόγο που έχουν σε ότι αφορά την διαδικασία της εκπαίδευσης. Το μόνο που θα μπορούν να κάνουν είναι να δώσουν “thumbs-up” ή “thumbs-down”. Η χαρά της φοιτητικής ζωής θα εκλείψει από την ζωή των ανθρώπων. Η αντικατάσταση της άμεσης επικοινωνίας με την ηλεκτρονική θα καταστρέψει το κέρδος που έχουν οι άνθρωποι από την κοινωνικοποίηση. Φυσικά, κάποια πανεπιστήμια θα συνεχίσουν να διδάσκουν εκ του σύνεγγυς. Θα είναι η ακριβή εκπαίδευση που θα απευθύνεται στα παιδιά των οικονομικά ισχυρών οικογενειών που θα στελεχώσουν την κοινωνία. Για τους πολλούς, η online εκπαίδευση θα είναι μια φτηνή παρηγοριά που θα έχει αίσιο τέλος (πτυχίο) μόνο για εκείνους που θα μπορούν να αυτοπειθαρχούν, να αυτοπαρακινούνται και να συνεχίζουν ακόμα κι όταν έχουν εξαντληθεί.

Τη δεκαετία του 1960, η ρύθμιση της εμφάνισης των έγχρωμων film γινόταν με βάση την φωτογραφία μιας λευκής κυρίας. Αυτό σήμαινε πως η ικανότητα διάκρισης των χρωμάτων ήταν στους ανοιχτούς χρωματικούς τόνους. Οι χρωματικές διαφορές στα σκούρα χρώματα δεν αποδίδονταν καλά. Μετά την άρση του διαχωρισμού των σχολείων από το Ανώτατο Δικαστήριο το 1954, οι αφροαμερικανίδες μητέρες παρατήρησαν ότι οι φαινομενικά αθώες σχολικές φωτογραφίες δεν αποτύπωναν εξίσου καλά τα μαύρα και τα λευκά παιδιά. Οι διαμαρτυρίες τους δεν εισακούστηκαν από το τμήμα έρευνας της Kodak. Η έρευνα της καθηγήτριας Lorna Roth, από το Πανεπιστήμιο Concordia, έδειξε πως μόνο όταν παραπονήθηκαν οι επιχειρήσεις επίπλων και σοκολάτας για την κακή απεικόνιση των σκούρων χρωματικών τόνων στις διαφημίσεις, αρχίσει η Kodak άρχισε να διορθώνει την προκατάληψη που υπήρχε στην εμφάνιση των έγχρωμων φωτογραφιών.

7. Πολύ άνθρωποι πιστεύουν πως η τεχνολογία είναι μόνο ένα εργαλείο το οποίο καλούμαστε να χρησιμοποιήσουμε. Ποια θα ήταν η απάντησή σας σε αυτή την άποψη;

Η τεχνολογία σχεδιάζεται έτσι ώστε να εξυπηρετεί τα ισχυρότερα συμφέροντα και να προάγει την αντίληψη ότι οι εργαζόμενοι και τα φτωχότερα στρώματα θα πρέπει να απογυμνωθούν από το δικαίωμα διατύπωσης αυτόνομης άποψης. Παράδειγμα: Το ενδεχόμενο εισαγωγής των τρένων χωρίς οδηγούς στο μετρό του Λονδίνου δημιούργησε μεγάλες αντιδράσεις από τα σωματεία. Σύμφωνα με την Transport for London, τα τρένα χωρίς οδηγούς μειώνουν το κόστος, αυξάνουν την απόδοση των σιδηροδρόμων και *εξαλείφουν την ενόχληση* που προκαλούν οι απεργίες των μηχανοδηγών. Ο Boris Johnson, όταν ήταν δήμαρχος του Λονδίνου, το δήλωσε ξεκάθαρα: «Το όφελος βρίσκεται στην απαλλαγή από την ενόχληση που προκαλούν οι ενδεχόμενες απεργίες των μηχανοδηγών» (Fischer, 2011). Το 2022, από την θέση του πρωθυπουργού πλέον, επέτρεψε στις επιχειρήσεις των σιδηροδρόμων να χρησιμοποιήσουν ενοικιαζόμενους εργαζόμενους προκειμένου να σπάσουν την μαζικότερη απεργία που έγινε στα τρένα (Mason et al., 2022). Την υποταγή των εργατικών συνδικάτων και την άσκηση ελέγχου στην κοινωνία, διευκολύνει ο σχεδιασμός των ψηφιακών τεχνολογιών αντικατάστασης.

Η τεχνολογία των τρένων χωρίς οδηγό, δεν είναι μια ουδέτερη τεχνολογία που καλούμαστε να αξιοποιήσουμε. Είναι μία τεχνολογία που έχει σχεδιαστεί και αναπτύσσεται με σκοπό να πετάξει έξω από τις δουλειές τους χιλιάδες οδηγούς και να βάλει τις μεταφορές και τις μετακινήσεις κάτω από τον απόλυτο έλεγχο του κεφαλαίου και των κυβερνήσεων.

8. Πιστεύετε ότι η τεχνολογία εξελίσσεται ή αναπτύσσεται;

Η τεχνολογία θεωρείται από τους οικονομολόγους σαν ένας εξωγενής παράγοντας που εμφανίζεται στην κοινωνία και επαφίεται στους ανθρώπους να την αξιοποιήσουν για το δικό τους καλό ή κακό. Η άποψη αυτή λέει ότι η τεχνολογία εξελίσσεται, με ένα τρόπο ανάλογο με την εξέλιξη των ειδών, και οι άνθρωποι οφείλουν να προσαρμοστούν σε αυτή. Η τεχνολογία θεωρείται το μέσο που μπορεί να διευκολύνει ή να εμποδίσει την αυτόνομη δράση του ατόμου και εναπόκειται στο άτομο να πάρει τις αποφάσεις σε ότι αφορά την χρήση της. Οι αλλαγές που συνοδεύουν την τεχνολογία εξετάζονται κάτω από το πρίσμα του της ατομικής ευθύνης.

Μία προσεκτική μελέτη της ιστορίας της τεχνολογίας δείχνει ότι σχεδιάζεται έτσι ώστε να εξυπηρετεί συγκεκριμένα συμφέροντα. Αυτή η παρατήρηση που έγινε από τον Langdon Winner, συνεχίζει να επιβεβαιώνεται από πολλά παραδείγματα. Ένα πρώτο είναι η τεχνολογία του διαδικτύου όπου τα cookies, έχουν σχεδιαστεί έτσι ώστε να συγκεντρώνουν πληροφορίες από τους χρήστες, χωρίς αυτοί να μπορούν να κάνουν κάτι για να το αποφύγουν. Στη συνέχεια αυτές πληροφορίες γίνονται αντικείμενο εμπορίου και κέρδους. Άλλο παράδειγμα είναι οι τεχνολογίες αντικατάστασης της εργατικής δύναμης. Τα ρομπότ σχεδιάστηκαν έτσι ώστε να πετάξουν τους εργάτες έξω από τις γραμμές παραγωγής. Οι εφαρμογές της τεχνητής νοημοσύνης σχεδιάζονται έτσι ώστε να αντικαθιστούν τις εργασίες εκείνες που απαιτούν πνευματική προσπάθεια. Οι εφαρμογές της τεχνητής νοημοσύνης αναπτύσσονται με στόχο να εξαφανίζουν τις καλύτερες θέσεις εργασίας. Αυτό έχει ήδη καταγραφεί από τους ερευνητές του MIT οι οποίοι έδειξαν ότι την δεκαετία μετά το 2000 η απασχόληση στις θέσεις υψηλής ειδίκευσης δεν αυξήθηκε. Η τεχνολογία δεν εξελίσσεται γιατί δεν υπάρχει κάποιος κανόνας της φύσης που καθορίζει το επόμενο βήμα της. Η τεχνολογία αναπτύσσεται σύμφωνα με τις ανθρώπινες αποφάσεις. Όπως επισημαίνει ο Leo Marx, αυτές οι αποφάσεις ανήκουν στο επιχειρηματίες και τα ανώτατα στελέχη των επιχειρήσεων, οι οποίοι κατέχουν τις πιο τελευταίες τεχνολογίες με διάφορες νομικές μορφές ιδιοκτησίας.